

Lodovico Guicciardini, *Beschrijving van de hele Nederlanden, ook genoemd Nederduitsland*, Nederlandstalige uitgave uit 1612

P 26 – 30

Gestalte¹, Zeden en Gewoonten van Mannen en Vrouwen in Nederland.

P 26

Het volk van het land is overwegend knap, gelijkmatig van gestalte en bovenal: mannen en vrouwen hebben erg mooie en volmaakte benen en enkels. Ze zijn ook allemaal tamelijk groot, sommigen zelfs bovengemiddeld groot, vooral in Holland en in Friesland.

Volgens de algemene opinie, gebaseerd op de teksten van Caesar en van andere oude schrijvers, alsook op de gebeenten van de doden uit de verschillende tijden (gevonden in hun praalgraven en graven), mag men besluiten dat de mensen toen groter waren dan nu, althans toch in de tijd van deze schrijvers en minstens tot de tijd van Karel de Grote.

Velen geloven dat de verkleining van de lichaamsgestalte vooral is gebeurd door de vermenging van de bevolking met veel vreemdelingen van kleinere gestalte, die naar hier zijn gekomen (en nog dagelijks komen). Zelf denk ik dat dit eerder gebeurd is door de aard van het voedsel en de manier van leven nu, meer dan door enige andere oorzaak. Caesar verklaart dit zo in het begin van het vierde boek van zijn *Commentaren* (Caesar lib. 4. De bello Gallico):

“Quae res, & cibi genere, & quotidiana exercitatione, & libertate vitae, quod à pueris nullo officio aut disciplina assuefacti, nihil omnino contra voluntatem faciunt, & vires alit, & immani corporum magnitudine homines efficit.”

Dit betekent: “De manier van eten en de dagelijkse oefeningen, de vrijheid van leven omdat ze van jongs af geen diensten of onderwijs gewoon zijn en ze niets doen tegen hun wil: dit alles versterkt hun kracht en maakt de mensen echt groot van lichaam.”

¹ Uiterlijke gesteldheid, vorm, gedaante; ook gestalte

De bewoners van Wallonië en Duitsland zijn de eersten geweest die tot het heilig christelijk geloof zijn gekomen en dit het best hebben onderhouden en geëerd. Dit vindt men in veel geschriften, gedenkenissen en oude instructies. Dit blijkt ook uit de vele mooie kerken, abdijen, kloosters, gasthuizen en andere godshuizen die in alle steden, gehuchten en dorpen en overal op het platteland te vinden zijn. Al deze gebedsplaatsen werden gesticht door lokale godvruchtige mannen en vrouwen die ook zorgden voor allerlei goederen en giften.

P 26

BIJVOEGSEL

[In het jaar 531 zijn de Artesiërs tot het christendom bekeerd door Vedastus², patroonheilige van de abdij van Atrecht³. Piatus en Chrysolius bekeerden de streek van Doornik in 545. De streek van de Morini werd in de christelijke godsdienst onderwezen door Sint Amandus, bisschop van Tongeren. In 714 werden ook de bewoners langs de Schelde christen. Maternus was een apostel in Tongeren. Willibrodus predikte in 690 bij de Hollanders, de Friezen en in de omliggende streken. Hij zond zijn metgezellen naar andere gewesten.]

De Nederlanders zijn heel dapper en strijdlustig in de oorlog: zowel te voet, als te paard, op zee en op het land, vooral onder leiding van hun moedige leiders die ze altijd wel hebben. Hiermee bevestigen ze de woorden van Caesar in het eerste boek van zijn *Commentaren*, waarin hij heel Gallië beschrijft: "Horum omnium fortissimi sunt Belgae." Dat is: "De Belgen zijn de sterksten van alle Galliërs." Het zijn de Belgen geweest die belet hebben dat de Duytschen en de Cimbren binnen hun landsgrenzen zijn gekomen, zo herinneren zich onze voorvaderen. Toen was heel Gallië al bedorven en geschonden.

Ze tonen hun strijdbaarheid met daden.: zo hebben ze het altijd al gedaan. Denk maar aan de laatste oorlogen tegen hun vijanden, met veel overwinningen tot het jaar 1559.

BIJVOEGSEL

[Zoals de Belgen, stonden ook de Bataven door hun mannelijke krijgsdaden bij de Romeinen altijd in hoog aanzien. Zo getuigt Strabo over een 'Veromyrus' met zijn Bataven en Cornelius Tacitus over een 'Cariovalda' die de Weser overzwom

² Sint-Vaast

³ Arras

en de vijand verraste. De Bataven en geassocieerde stammen hebben de Romeinen aan veel overwinningen geholpen. Ze waren van jongs af gewend te paard te rennen, te springen en te zwemmen. Ze waren vermaard in de Romeinse dienst onder Lucius, de vader van Julius Caesar, tegen Mithridates. Hun leider was Inachus, zoon van de koning van Tongeren, Karel genoemd. Onder Vespasianus zegevierden ze bij de inname van Jeruzalem. Ze hielpen de Romeinen om Italië te onderwerpen en om Duitsland in bedwang te houden. Toen Caesar geen raad meer wist met Brittanië hielpen ze hem het onder zijn gezag te brengen. Ze waren een grote hulp voor Constantinus de Grote om de macht over het Romeinse Rijk te verwerven. Toen Julianus tegen de Duitsers vocht nabij Strasbourg, waren zij de bewerkers van de overwinning. Daarom werden zij verkozen tot boogschutters, lijfwachten en arenddragers van de keizers. Ze werden de vrienden en de broeders van de Romeinen genoemd. Severus was hen daarom goedgezind, zoals blijkt uit oude gedenktekens die nabij Leiden werd opgegraven. Ten tijde van Pipinus, toen ze onderwezen werden in de christelijke godsdienst, mochten ze hun oude, door de keizer verleende privileges bewaren. Daarom werden ze door de Romeinen vrijgesteld van cijns, belasting en schatting. De Romeinen hadden ontzag voor hen en vreesden hen wanneer ze in opstand kwamen, zoals ze deden tegen het tiranniek bestuur van Caligula en de wreedheid van Nero. Ten tijde van Vitellius kwamen de Bataven in opstand tegen de Romeinse bezetting. De leider Claudius Civilis organiseerde een banket in het Schakenbos om tot weerstand op te roepen en verzocht de Cananefaten om een verbond te sluiten. Onder hen bevond zich de wijdvermaarde Brinno, leider van de Cananefaten. Ze durfden het aan om samen met de Friezen de Romeinen aan te vallen in hun winterkamp, en op te trekken tegen Vitellius die terugkwam om hen te bestraffen. Maar ze bleven victorieus en voerden een langdurige oorlog tot de Romeinen verzoening aanboden en weer hun vrienden werden. Cornelius Tacitus getuigt van de dapperheid van Claudius Civilis in cap. 5 van zijn vierde boek over de oorlogen op verschillende plaatsen tegen de Romeinen.]

Zeelieden

De Nederlanders zijn ook zeer ervaren en behendig op zee. Met hun talloze schepen zeilen en varen ze over heel de wereld.

BIJVOEGSEL

[In 1088 waren de Bataven de eersten om door de Sont te varen. Van nature tot de scheepvaart aangetrokken, durfden zij het aan om tegen de wind, storm en ijs in te zeilen. In 1594 vertrokken twee schepen uit Amsterdam, één uit Vlissingen en één uit Enkhuizen naar het noorden. Deze schepen gingen op zoek naar een zeeweg naar het Koninkrijk China, de Molukken en andere landen van Oost-Indië. Enkele volgden een koers tot wel 77 graden noordwaarts en vonden in augustus veel ijs en zeemonsters. Onderweg gaven ze de havens namen, terwijl de andere schepen namen gaven aan gevonden eilanden. Ze zeilden onder meer door een zeestraat die ze de 'Straat van Nassau' noemden. Toen vonden ze een grote en warmere zee, waar ze het ijs voor zich zagen smelten, en zo kwamen ze op de kusten van de Tartaren, bij de rivier de Ob. Ook al hadden ze geen last om door te varen, toch zijn ze teruggekeerd op zoek naar de andere schepen en zo opnieuw naar huis. Het volgende jaar vertrokken opnieuw zeven schepen met dezelfde bestemming. Deze vonden in de Straat van Nassau te veel ijs. Ook door tegenwind kwamen ze te laat, maar ze hebben daar heel wat bijzonderheden vernomen van de bewoners.

P 27

Daarom vertrokken in 1596 opnieuw twee schepen om via dezelfde weg een doorgang te zoeken. Het ene schip voer naar 80 graden, maar deed niet veel anders en keerde terug naar huis. Het andere schip zeilde naar Nova Zembla, waar het is vastgevroren in het ijs. Omdat ze niet konden wegvaren, was de bemanning verplicht om daar een huis te bouwen en de hele winter door te brengen, ongehoord gekweld door kou en sneeuw. Ten slotte voer de bemanning met grote pijn, armoede en kou in twee boten naar Kola in Lapland en daarna naar huis. Dezelfde doorgang is daarna nog verschillende keren gezocht, maar zonder resultaat.

In 1595 vertrokken ook drie grote schepen en een goed uitgerust jacht, alle beladen met koopgoederen en met geld. Een goede organisatie, goed beleid en discipline zorgde voor de vaart naar Oost-Indië via Kaap de Goede Hoop, om daar eerlijke koophandel te drijven en niemand te benadelen. Toch waren ze

gewapend om alle geweld te weerstaan. Na een reis van twee jaar en vier maanden kwamen ze opnieuw thuis met weinig resultaat. Toch vertrokken er in het jaar 1598 opnieuw acht schepen uit Holland. Over al deze reizen en thuiskomsten spreken wij hier niet, omdat er heel wat boeken over worden gedrukt. De Bataven hebben ook de Venetianen geholpen tijdens een hongersnood in de Middellandse Zee. De eerste die van Venetië naar Amsterdam terugkwam was Marten Stevensen van Haarlem, terwijl de Bataven van Medemblik in 1596 als eersten thuiskwamen na een reis uit Guinea.]

Door hun bekwaamheid en kennis en door de sterke schepen zijn deze zeelui zo zelfverzekerd dat ze niet alleen het hele jaar door op zee varen, maar dat ze – niettegenstaande grote stormen – altijd verder blijven varen. Hierbij varen ze tot het einde van de reis zonder enige haven aan te doen. Ze strijden hierbij moedig tegen alle winden en stormen, verliezen geen tijd en voltooien de reis sneller dan anderen.

Taal

In de Nederlanden zijn ook nu nog veel geleerde mannen, onderlegd in alle wetenschappen en kunsten. De gewone mensen hebben meestal wat kennis van grammatica en kunnen lezen en schrijven, zelfs ook de boeren en de landlieden. Ze hebben ook het talent en de wetenschap om verschillende talen te spreken. Het is verwonderlijk dat er veel zijn die, hoewel ze nooit in het buitenland zijn geweest, naast hun moedertaal ook nog andere vreemde talen spreken. Vooral het Frans is hier heel gebruikelijk. Velen spreken Duits, Engels, Italiaans en andere vreemde talen. Hun moedertaal, behalve sommige plaatsen waar men Frans en Duits spreekt, wordt door de vreemdelingen Vlaams of Diets genoemd, in het Latijn 'Teutonica'. Dit is afkomstig van Tuisco, vernoemd door Tacitus in zijn boek over de zeden en gebruiken van *Duytschlandt* (de grote provincie die in de tijd van de Romeinen Germania werd genoemd en nu nog Almania heet). De mensen van deze Belgische landen beschouwen hen als van oorsprong echte 'Teutonici' (wat ze ook echt zijn). Hun taal bleef al die tijd dezelfde: ze noemen het nu nog 'Teutonica', dat is 'Duytsch'.

BIJVOEGSEL

[Deze streek is zeer uitgestrekt: van Calais of Gravelines⁴ in Vlaanderen, tot Dantzig in Pruisen en zo verder tot Lijfland, Riga, Revel en Narva.]

Teutonica is een rijke taal met eigen en duidelijke woorden. Deze taal is goed ontwikkeld om alles te bevatten en alle woorden en zinnen te maken die men wil. Maar het is zeer moeilijk om te leren en nog veel moeilijker om uit te spreken. Zelfs de kinderen hier geboren moeten groot zijn alvorens ze de taal volledig kunnen begrijpen en uitspreken. Men weet ook zeker dat het dezelfde taal is die in dit land gesproken werd, ten tijde van Julius Caesar. En Caesar zelf, in het begin van zijn *Commentaren*, schrijft dat gans Gallië is opgedeeld in drie delen: Belgica, Aquitania en Celtica. Hij zegt: "Hi omnes lingua, institutis legibus, inter se differunt." Dat betekent: "Zij zijn onderling allemaal verschillend in taal, gewoontes en wetten."

De Nederlanden hebben deze taal, die trouwens anders is dan van de andere Galliërs en bovendien ook hun oude taal schijnt te zijn. Ze zijn namelijk meer vervreemd van de omgang met de Romeinen en ze hebben hun taal niet kunnen veranderen of vergeten, zoals men ziet in de veranderingen van andere talen in Frankrijk, Spanje en Italië, talen die ontstaan zijn uit het Latijn.

BIJVOEGSEL

[De taal van de Nederlanden is vooral Nederduits, uitgezonderd voor Artesië, Henegouwen, Namen, Waals-Vlaanderen en de andere grensstreken aan Frankrijk, die enige raakpunten hebben met de taal van de Fransen, hoewel ze veel van mekaar verschillen. Nederduits heeft geen gemeenschappelijke basis met de Franse of de Waalse taal. Deze taal lijkt meer gemeenschappelijk van oorsprong met de Hoogduitse taal en met de Griekse, waar veel woorden eenzelfde uitspraak en eenzelfde betekenis hebben.]

P 28

I. Marchantius heeft er enkele opgetekend:

γράφειν is hetzelfde als 'graven'; γριφοῦν: grijpen; κλώθειν: kloten en klossen; ἰβηρ: ijver; στιβεῖν: stijven; στενεῖν: stenen; θρηνεῖν: tranen; θῆρ: dier;

⁴ Grevelingen

λίσιπα φθογγή: lispetonghe (lispeltong); καλαφάτης: kalaphatre (kalefater); κρέββατον: kribbe; στρόφος: strop; λαμπρόν: lampres; φήλος: phiel⁵; κοῖλος: kuil; φρίζειν: vrezēn; βριμάζειν: brimstich (bremstich); πύργος: burg; κόλπος: kolp (golf, inham, zeeboezem); στυλή: stijl; ὀλκὰς: hulk (schip). Daarnaast is μάνη Dorisch voor ‚maan‘ en is τήμερον Attisch voor ‚tameer‘ (vandaag, heden); κυριακὸν betekent dan weer ‚kerk‘, en dergelijke meer. Op deze manier kunnen wij dit vers van Ovidius gemakkelijk geloven:

“Graecaque cum Getico mixta loquela sino est.”

De Denen of Goten hebben een taal die dicht aanleunt bij het Duytsch, alhoewel hun taal evenals die van de oude Friezen zeer verschillend is. De Zweedse taal is moeilijk te verstaan door de Nederduitsers, wegens de harde uitspraak. Het is nog gemakkelijker voor de Nederduitsers om Deens, Saksich, Transsilvaans, Zwitsers en de taal van de oosterlingen te begrijpen. Al deze talen vinden hun oorsprong in de oude taal die Goropius Becanus ‘Ombrica’ noemt, en die boven alle andere talen uitmunt om zich uit te drukken. Deze taal wordt ook enige verwantschap toegeschreven met de taal gesproken in Asten, bij Pontum Euxinum. De uitgang van de woorden eindigt meestal op ‘e’ en klinkt daarom het meest op de Vlaamse uitspraak. Sommige schrijvers melden dat in Mexico een taal gevonden is die klinkt als de taal die in het Vlaamse Gent wordt gesproken. Dat bewijst dat het een oude oorspronkelijke taal is, van bij het begin van de wereld, die nu nog sterk verspreid is.]

Kooplui

Daarnaast zijn de inwoners van de Nederlanden grote kooplui. Ze zijn verstandig en vlijtig voor alle handel, zodat de economie vooral op de koophandel en de ambachten rust. Hier zijn uitmuntende kunstenaars in alle handwerken, zoals blijkt uit zoveel mooie weefsels, tapijten, wol, zijde, halfzijde, lijnwaad, fustein (bombazijn) en talloze andere producten. Deze goederen van alle soorten en prijzen worden van hieruit door Spanje en Portugal dagelijks verzonden, niet alleen door heel Europa, maar ook naar veel plaatsen in Afrika en in Oost- en West-Indië.

⁵ fielt of schelm, φήλος betekent schelm

De Nederlanders zijn zeer arbeidzaam, ijverig, verstandig en begrijpen alles snel, ze maken na wat hen wordt voorgedaan. Dit is nog dagelijks te zien: ze maken hier nu zijden laken op Hongaarse of Oosterse of Turkse wijze, door de import van enkele voorbeelden in dit land. Caesar had dit ook al opgemerkt en schrijft hierover in zijn zevende boek:

“Est summae genus solertiae, atque ad omnia imitanda & efficienda, quae a quoque tradantur, optissimum.”

Dit betekent: “Dit volk is zeer behendig om na te maken wat anderen hen voordoen of wat hen getoond wordt.”

Uitvinders

De Nederlanders waren de uitvinders van veel voortreffelijke en noodzakelijke dingen. Ik stel vast dat ze ook de eersten waren aan deze kant van de bergen⁶ die begonnen zijn met het maken van lijnwaad, wolproducten en laken van veel soorten. De kunst van stoffen weven en verven hebben ze naar Engeland gebracht. Want de Engelsen kwamen tot 1404 – en nog een tijd daarna – met hun vloot en schepen hier lakenstof kopen, wat ze zelf bevestigen. Men spreekt wijd en zijd over de lakenstof van de Lage Landen, vooral van de Mechelse en de Ieperse, zo ook in het boek van Koning Alphons IX van Castilië. De grote Petrarca in zijn reisboek van deze landen, wel 250 jaar geleden, schrijft aan Kardinaal Colonna:

“Et vidi caeteros Flandriae Brabantiaeque populos lanificos atque textores.”

Dit betekent: “Ik heb ook het volk van Vlaanderen en Brabant, wolwerkers en wevers, gezien. Het zijn echte meesters.”

Muzikanten

Bovendien zijn hier ook de echte meesters van de muziek, door hen zelf aangepast en vervolmaakt. Deze kunst is hen aangeboren: mannen en vrouwen zingen van nature op maat, met zeer veel gratie en melodie. Ze hebben daarna de kunst bij de natuur gevoegd, door stemmen en allerlei instrumenten. Zo ontdekten ze de samenklank, zoals iedereen kan horen. Dit vinden we altijd aan de hoven van christelijke vorsten. Jan Tainturier van Nivelles is afkomstig van de Nederlanden, maar we spreken hierover verder in de beschrijving van zijn stad.

⁶ deze kant van de Alpen

L. Guicciardini, *Beschrijving van de Nederlanden*, Nederlandstalige uitgave, 1612
Gestalte, zeden en gewoonten van mannen en vrouwen in de Nederlanden p. 26-30

Deze overleden muzikanten stonden bekend om hun uitstekende kwaliteiten: Josken de Prez, Obrecht Ockegem, Rickefort, Adriaen Willaert, Jan Mouton, Verdelot, Gombert, Lupus Lupi, Courtois, Crequillon, Clemens non Papa en Cornelis Canis.

De volgende leven echter nog: Cypriaen de Rore, Jan de Coick, Philips de Monte, Orland de Lassus, Mancicourt, Josken Baston, Christiaan de Hollander, Jacob de Waet, Bonmarché, Severin Cornet, Peeter du Hot, Geeraerd van Turnhout, Hubrecht Waelrandt, Jaques van Berchem bij Antwerpen, net als veel andere meesters van de muziek die over de ganse wereld beroemd en verspreid zijn, met grote eer en treffelijke staat van dienst.

Karakter

De inwoners van de Nederlanden zijn van nature afstandelijk, in alle dingen fatsoenlijk en matig. Ze dragen het noodlot en de gang van de wereld met trots, zonder zich te veel te beroeren. Dit is aan hun woorden wel te merken. Ook zie je dit aan hun gezicht en hun hoofd, want hun haar verandert nooit, tenzij door hoge leeftijd. Sommigen zijn opvliegender, of meer van melancholische aard

P29

en tegelijk onmachtig om dit te weerstaan. Gelukkig worden deze laatsten snel verlost door vroeg te sterven.

De Nederlanders zijn gewoonlijk niet zeer ambitieus: als iemand van hen genoeg winst heeft gemaakt met gewone ambten te bekleden, of met handel te drijven of dergelijke, dan doet hij geen moeite of arbeid meer en houdt hij van gemak en rust. Een deel van zijn winst besteedt hij aan timmeren en bouwen, daar erg door aangetrokken. Een deel besteedt hij aan land, zand en ander inkomen en renten.

Ze zijn ze in het minnespel koud of koel, zoals ze van nature zich wel getemperd en matig gedragen. Toch zijn ze zeer tegen overspel. Daarnaast zijn ze niet te vaak kwaad of woedend en niet te hoogmoedig. Ze laten ook haat en nijd niet overwinnen. Ze zijn in handel en wandel beleefd, vertrouwelijk, open van hart en tot alle dingen bekwaam en bereid. Ze houden van gezelligheid en zijn bovenal humoristisch en kluchtig van woorden, wat soms te veel voorvalt. Daarentegen

zijn ze wat gierig – of om het beter te zeggen – zeer begerig. Ze zijn gewoonlijk ook zeer nieuwsgierig en zeer lichtgelovig, zodat ze iedereen in alles geloven en daardoor gemakkelijk bedrogen worden.

Laat ze impulsief zijn in alle handelingen, toch zijn ze zelf treffelijk en nogal gesloten. Als ze ook maar iets (eigenaardig) merken, worden ze zeer argwanend, wantrouwig, prikkelbaar en eigenzinnig. Ze zijn ook haastiger en onverschilliger dan andere volken en hebben te veel praatjes. Ze trekken zich weinig aan van de problemen van hun medemens. Ze vergeten snel de weldaden en dragen weinig liefde tot de anderen, maar vergeten daarentegen wel snel de schade, spijt en verdriet dat hen werd aangedaan. Ze dragen ook weinig haat tegen iemand, volgens een oude gewoonte, zoals Caesar schrijft, naar de neigingen van hemel en lucht.

Daarenboven hebben ze de kwalijke gewoonte van overmatig drinken, daarin vinden ze hun genoeg. Ze drinken bij dagen en bij nachten dikwijls zoveel, dat hieruit zware schade volgt aan lichaam, geest en ziel. Ze verkorten zonder twijfel hiermee hun leven. Zoals Propertius zegt: "Vino forma perit, vino corrumpiter aetas"

Dit is: "De wijn die de schoonheid verdrijft, maakt ook dat het leven niet beklijft." Dit bekennen en geloven ze zelf wel. Ze berispen dronkenschap, hoewel ze deze slechte ingewortelde gewoonte niet kunnen stoppen. Maar hier zijn ook verontschuldigungen, want de lucht van het land is meestal vochtig en melancholisch. De bewoners vinden misschien geen beter of bekwamer middel om de hatelijke en de ongezonde zwaarmoedigheid te verdrijven, dan wijn en goede drank. Horatius schreef al: "Vino pellite curas", of "Wijn verjaagt de zorg". Maar ze zouden het goede spreekwoord van Terentius moeten toepassen: "Ne quid nimis", of "Niet te veel", zoals na al een poosje de beste personen zijn beginnen doen.

De vrouwen van deze landen, buiten hun algemene schoonheid, zijn ook zeer zedig, vriendelijk en lief. Ze beginnen van jongs af aan – naar het gebruik in het land – vrij om te gaan met iedereen in handel en taal. Zo worden ze in al die dingen vaardig, behendig en kordaat. Ze blijven zeer eerlijk en deugdelijk, niettegenstaande hun vrijheid. Ze gaan niet alleen overal rond in de stad om zaken te doen, maar reizen ook zonder enige berisping, over land van de ene

plaats naar de andere. De vrouwen zijn zeer sober en werken veel in het huis en de huishouding, omdat de man zich daar weinig om bekommert.

BIJVOEGSEL

[De Nederlandse vrouwen doen alles wat in andere landen knechten en slaven doen.]

De vrouwen hebben ook ervaring met handel drijven; met kopen en verkopen. Ze zijn ijverig aan het werk met de handen en door conversaties, in behandeling van zaken die eigenlijk de man zou moeten doen. Ze werken met zo veel behendigheid en vlijt, dat op veel plaatsen in Holland en Zeeland de man alle dingen aan de vrouw overlaat.

BIJVOEGSEL

[Hierbij komt nog bij dat de mensen veel buitenshuis zijn in koophandel, zeevaart of visserij.]

Waardoor ze zich zonder twijfel veel te veel baas maken en soms te fier en te groots worden. Vergeet ook de natuurlijke drang van de vrouwen tot heersen niet.

Huishouden – vriendschappen - bruiloften

Laat ons verder gaan met de dagelijkse kost in het huishouden. Die is sober en matig. Ze drinken gewoonlijk bier, gebrouwen van gekookt en herkookt water, met spelt en haver, gemengd met wat graan en hop. Deze drank is goed en gezond gemaakt. Ze drinken op sommige plaatsen ook veel melk. Gewoonlijk eten ze roggebrood. Ieder huisgezin legt ieder jaar een os of twee in 't zout, net als een tweetal varkens, afhankelijk van de grootte van het huisgezin en de koopkracht. Ze zijn ook voorzien van kaas en boter, van kippen en wat gezouten vis en veel groenten en fruit. Waar ze bijna heel het jaar door al dat voedsel hebben, gaan ze zelden naar de markt, tenzij om zaken van grotere waarde.

P 30

Ze gaan soms over de schreef op hoogdagen, zoals op feestdagen van hun patroonheilige of feestdagen van hun naamheiligen. Ze hebben de naam om op Vastenavond en andere avonden grote banketten te houden. Ze nodigen familie

en vrienden uit met overvloedig grote sier, want ze zijn van nature geneigd tot vreugdevol feesten. Ze reizen ook soms dertig tot veertig mijl of verder om te gaan feesten, zelfs het hele land door. In de zomer zijn er grote processies en omgangen, welke ze kermissen noemen, alsook bruiloften van vrienden en familie.

Ze kleden zich netjes, comfortabel en mooi. Ze houden hun huizen proper en goed onderhouden. Hun huizen zijn rijkelijk versierd met allerlei geriefelijke huisraad - meer zou je niet kunnen wensen. Het is echt een lust om in de huizen de grote geschiktheid, reinheid en overvloed van huisraad te zien, meer dan elders in de wereld. Ze zijn zeer gelukkig bij zwangerschappen, geboorten en doopsels. Ze zijn hoffelijk bij bruiloften en begrafenissen - eigenlijk bij alle feesten en vieringen.

Ze hebben een gezamenlijk gebruik, zowel de heren en de vorsten, als de gewone mensen, zoals bijna alle landen aan deze kant van de Alpen. Ze geven de naam van vader en moeder aan hun eerstgeborene. De edellieden volgen het gebruik van de grote landsheren: ze hechten aan de oudste dochter een grotere waarde dan aan de jongere, hoewel de bruidsschat dezelfde is. Zo hebben lagere verwachtingen voor hun tweede en de derde dochter en vertrouwen deze gemakkelijker toe aan een echtgenoot die ze nooit zouden aanvaarden voor de oudste dochter.

Het is ook prettig dat ze gemakkelijk vriendschap sluiten, dit was zo al voor de tijd van Caesar. Ze doen dit zoals het hen past, zelfs met mensen van andere steden en dorpen, zonder verbintenissen af te sluiten die beperkt blijven tot de eigen streek. Hieruit volgen veel goede dingen, maar vooral dat ze hierdoor meer mogelijkheden hebben om echt geluk te vinden. Bovendien krijgen ze vrienden en familie in alle landen, wat op zich vrede, vriendschap en groot gemak met zich meebrengt. Een belangrijk voordeel is dat je niet alleen nieuwe familie maakt bij huwelijken met personen van de streek, maar ook met vreemdelingen. Maar het is schadelijk en schandelijk dat sommige zeldzame en onbehoorlijke huwelijken worden afgesloten, zoals tussen een jonge man en een oude vrouw, of tussen een oude grijsaard en een jong meisje zonder kindernood. Of bijvoorbeeld huwelijken van de gewone met de edele, van de meester met de meid, van de vrouw met de knecht.

Gebruik van jaar en uur

Het jaar begint verschillend, afhankelijk van land tot land en van streek tot streek. Zelfs in Holland worden verschillende manieren van jaartelling naast mekaar gebruikt. Op veel plaatsen gebruikt men de Roomse traditie, met Nieuwjaar op de eerste dag van januari. In Brabant vieren ze Nieuwjaar op de middag van Goede Vrijdag, omdat onze Heer op dit tijdstip overleed door zijn kruisiging. In Vlaanderen begint het jaar op Paasavond, om 12 uur, even nadat de priester de Paaskaars heeft gewijd. Dit zijn dus de eigen termijnen van de Brabantse en de Vlaamse traditie, hoewel het volk meestal het begin van het jaar rekent op de Paasdag, zoals ook in Frankrijk. Door de vele problemen en ruzie die hieruit ontstond, is Nieuwjaar bij algemene ordonnantie in heel het land vastgelegd op de eerste dag van januari, naar de Roomse traditie.

Er is een vast uur dat wordt onderhouden in heel het land, zoals in bijna heel Europa, uitgezonderd in Italië. Deze manier is volgens mij beter dan de Italiaanse, want in Italië kent men bij elk uur enkel het einde van de dag en het begin van de nacht. Bij zonsondergang slaat het daar 24 uur, maar dat kan iedereen weten, zelfs zonder uurwerk. Het is beter om de uren in de nacht te weten, net als de uren van de dag, die nog nuttiger om weten zijn. Samengevat: in Italië wordt alleen maar een punt gesteld om 24 uur, daarna moet men de klok een hele tijd bijregelen. In de zomer en winter kan je niet weten hoe lang de nacht en de dag duren, zonder oefening of berekening.

In Nederland weet men altijd de tijd op de middag en op middernacht, want het uurwerk is gelijk verdeeld. Zo is het overdag om 12 uur altijd middag en 's nachts om 12 uur altijd middernacht. Het is voor de mensen heel handig als het op deze twee ogenblikken altijd twaalf uur slaat. Zo kan men elk uur dat het slaat eenvoudig begrijpen en daardoor onmiddellijk weten hoe lang nacht en dag duren in de winter en in de zomer, wat echt zeer nuttig is. Bovendien zijn veel gewone en speciale uurwerken niet alleen in alle steden te vinden, maar ook in alle dorpen, plaatsen en treffelijke huizen.